

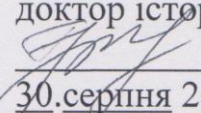
ПВНЗ УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА
Кафедра теорії та історії держави і права

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЮРИДИЧНА ТЕХНІКА

Освітньо-професійна програма другого рівня вищої освіти
за спеціальністю 081 «Право»

Розробник: д.ю.н., професор Шутак І.Д.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри теорії та історії держави і права юридичного факультету університету від 30 серпня 2018 року (протокол № 1).

Завідувач кафедри
доктор історичних наук, доцент
 Т.І. Гуменюк
30.серпня 2018 р.

ВСТУП

Мета навчальної дисципліни “Юридична техніка”: формування в студентів уявлення про місце юридичної техніки в правотворчій, правозастосовній та інтерпретаційній діяльності; отримання необхідних теоретичних знань про техніко-юридичні прийоми і засоби, а також навичок їх використання в юридичній діяльності.

Правознавець-початківець, ще на етапі визначення в якій сфері суспільного життя йому знадобиться юридичне пізнання, повинен мати уявлення про специфіку юридичної мови, про такі засоби і прийоми юридичної техніки як юридична конструкція, правовий символ, правова аксіома, правова презумпція, правова фікція, правове застереження та ін.

Відсутність знань про них, негативно позначається на рівні професіоналізму юристів-практиків. Діяльність юриста полягає в тому, щоб досягати поставленої мети юридичними засобами. Від того, наскільки він ними володіє, залежить його успішність у професійній практичній діяльності.

Безумовно, важливі знання про техніко-юридичні засоби та їх використання в юридичній діяльності і для юриста-теоретика. Проведення цілої низки наукових досліджень може бути пов'язане з досягненнями юридичної науки в галузі юридичної техніки. Наприклад, вивчення складу правопорушення, складу правовідносин, юридичної особи, правосуб'єктності, правового договору – може здійснюватися з позицій розуміння їх як юридичних конструкцій.

Завданнями вивчення курсу “Юридична техніка” є отримання:

- 1) теоретичних знань про юридичну техніку як категорію загальної теорії права, про види юридичної техніки;
- 2) відомостей про техніко-юридичні засоби – юридичну мову, юридичне письмо, юридичні конструкції, правові аксіоми, презумпції, фікції, символи, преюдиції, застереження;
- 3) навичок застосування засобів юридичної техніки в практичній юридичній діяльності;
- 4) умінь застосування програми наявних знань у науковій діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати**: поняття та види юридичних документів; зміст правових норм, що регулюють діяльність у сфері юридичного документообігу; місце юридичної техніки в структурі теорії права; техніко-юридичні засоби: юридичну мову, юридичне письмо, юридичні конструкції, правові аксіоми, презумпції, фікції, символи, преюдиції, застереження; загальні вимоги до складання процесуальних документів у адміністративному, господарському, кримінальному та цивільному процесі;

вміти: обирати необхідну лексичну, граматичну форму при написанні документів; правильно розташувати реквізити документів, дотримуючись вимог державних стандартів та нормативно-правових актів; послідовно й логічно викладати необхідну інформацію; вільно застосовувати на практиці навички складання процесуальних документів адміністративного,

господарського, кримінального, цивільного судочинства із дотриманням вимог юридичної техніки; систематизувати й зберігати документи.

Пререквізити курсу.

Для освоєння курсу “Юридична техніка” студенти повинні володіти знаннями в сфері теорії права (про норми права, про нормативн-правові акти, про правотворчість, правозастосування, тлумачення норм права, про юридичну діяльність); в сфері цивільного права (про правосуб’єктність, про юридичну особу, про цивільно-правовий договір); в сфері адміністративного права (про адміністративні правовідносини, про склад адміністративного правопорушення, про адміністративно-правові презумпції); в сфері кримінального права (про склад злочину, про презумпцію в кримінальному праві) і т. д. Багато засобів юридичної техніки вивчаються в рамках трудового та сімейного права – конструкції, фікції, презумпції.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Освітньо-професійна програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів –5	освітній ступінь магістр спеціальність 081 «Право»	Нормативна	
		Рік підготовки:	
Кількість модулів – 2		1-й	1-й
Загальна кількість годин – 150		Семестр	
		2-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 год.; самостійної роботи студента – 4 год.	кваліфікація магістр права	Лекції	
		24 год.	8 год.
		Семінарські	
		30 год.	2 год.
		Самостійна робота	
	66 год.	110	
	Вид контролю: екзамен – 2-й сем.		

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Поточне оцінювання студентів на семінарських заняттях здійснюється за чотирьох бальною шкалою, де «2» - незадовільно; «3» - задовільно; «4» - добре; «5» - відмінно.

Підсумковий контроль у вигляді екзамену проводиться у тестовій формі і оцінюється відповідно до шкали оцінювання знань студентів за ЄКТС.

Шкала в балах	Національна шкала	Шкала ЄКТС
90-100 балів	5 «відмінно»	A
80-89 балів	4 «дуже добре»	B
65-79 балів	4 «добре»	C
55-64 бали	3 «задовільно»	D
50-54 бали	3 «достатньо»	E
35-49 балів	2 «незадовільно»	FX
1-34 бали	2 «неприйнятно»	F

МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Лекції із застосуванням мультимедійного проектора, робота в Інтернеті, складання схем, таблиць.

Проблемні лекції спрямовані на розвиток логічного мислення студентів. Коло питань теми лекції обмежується двома-трьома ключовими моментами, увага студентів концентрується на матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках, використовується досвід закордонних навчальних закладів з роздаванням студентам під час лекцій друкованого матеріалу та виділенням головних висновків з питань, що розглядаються. При викладанні лекційного матеріалу студентам пропонуються питання для самостійного розмірковування. При цьому лектор задає запитання, які спонукають студента шукати розв'язання проблемної ситуації. Така система примушує студентів сконцентруватися і почати активно мислити в пошуках правильної відповіді.

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Міні-лекції проводяться, як правило, як частина заняття-дослідження. Лекційне заняття, проведене у такий спосіб, пробуджує у студента активність та увагу при сприйнятті матеріалу, а також спрямовує його на використання системного підходу при відтворенні інформації, яку він одержав від викладача.

Робота в малих групах дає змогу структурувати лекційні або семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування. Після висвітлення проблеми (при використанні проблемних лекцій) або стислого викладання

матеріалу (при використанні міні-лекцій) студентам пропонується об'єднуватися у групи по 5 – 6 осіб та презентувати наприкінці заняття своє бачення та сприйняття матеріалу. Презентації-виступи перед аудиторією, що використовуються для подання певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу, для демонстрації нових товарів і послуг. Однією з позитивних рис презентації та її переваг при використанні в навчальному процесі є обмін досвідом, який здобули студенти при роботі у певній малій групі.

Семинари-дискусії – передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Мозкові атаки – це метод розв'язання невідкладних завдань за дуже обмежений час. Сутність його полягає в тому, щоб висловити якнайбільшу кількість ідей за невеликий проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію.

Кейс-метод (метод аналізу конкретних ситуацій) – дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу.

Презентації – виступи перед аудиторією – використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу.

Діагностика (моніторинг і перевірка) результатів навчання здійснюється шляхом виконання студентами:

- 1) тестових завдань;
- 2) презентацій і виступів на наукових заходах;
- 3) підсумкового екзамену у тестовій формі.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1.

Місце юридичної техніки в системі юридичного знання. Історія, поняття, види і значення юридичної техніки.

Тема 1.

Юридична техніка як сфера наукових знань і навчальна дисципліна

Доктринальні основи юридичної техніки. Понятійно-категоріальний апарат. Історія розвитку наукових уявлень про юридичну техніку. Німецька, французька та російська школи юридичної техніки. Предмет і зміст науки про юридичну техніку. Система методів науки про юридичну техніку: загальнонаукові, спеціальні. Джерела науки про юридичну техніку. Функції і значення юридичної техніки як галузі наукових знань.

Місце теорії юридичної техніки в загальній теорії права. Співвідношення юридичної техніки як галузі наукових знань з іншими науками як правовими, так і неправовими.

Предмет і зміст навчальної дисципліни “Юридична техніка”. Значення комплексного вивчення курсу серед інших юридичних дисциплін. Мета і завдання навчальної дисципліни “Юридична техніка”.

Тема 2.

Історія розвитку юридичної техніки

Практика застосування юридичних технологій і наука юридичної техніки. Юридична техніка в стародавньому суспільстві. Стадії розвитку права: “право племінне”, “народне”, “звичаєве”, “варварське”, “примітивне”, “вульгарне”.

Архаїчне право та його казуїстичний характер. Перші правові письмові джерела. Закон XII таблиць. Казуальність норм Руської Правди. Юридична техніка в традиційному суспільстві (станове право).

Феодальне (помісне) право, маноріальне (кріпосне) право, канонічне (церковне) право, міське (поліцейське) право, гільдейське (цехове) право, торгове (купецьке) право.

Юридична техніка в індустріальному суспільстві (розвинене, зріле, загальнодержавне право). Розвинуте право повністю звільняється від казуальних норм і переходить до використання норм загального характеру. Причому з розвитком суспільства абстрактність норм права все більше підвищується.

Тема 3.

Поняття, види і значення юридичної техніки

Поняття юридичної техніки: широкий і вузький зміст. Значення юридичної техніки. Співвідношення понять юридична техніка, юридичний тактика і юридична технологія. Складові елементи поняття “юридична техніка”. Показники якості юридичної техніки. Напрями вдосконалення

юридичної техніки в сучасній Україні. Місце і значення юридичної техніки в юридичному процесі.

Співвідношення юридичної техніки із законодавчою технікою та законодавчою технологією. Засоби та способи юридичної техніки: загальні засоби юридичної техніки; спеціально-юридичні засоби юридичної техніки.

Види юридичної техніки. Загальна характеристика правотворчої, правореалізаційної та інтерпретаційної техніки. Специфіка використання засобів і прийомів юридичної техніки в різних правових системах. Загальна і галузева юридична техніка.

ОСОБЛИВА ЧАСТИНА

Тема 4.

Поняття і сутність правотворчості

Правотворчість: поняття та види. Принципи правотворчості. Етапи правотворчого процесу: загальна характеристика. Концепція нормативно-правового акта. Основні правила підготовки концепцій нормативно-правових актів. Правова експертиза проєктів нормативно-правових актів. Принципи проведення правових експертиз. Техніко-юридичні засоби, що використовуються в експертній діяльності.

Правила підготовки нормативно-правових актів. Вимоги до логіки, мови та стилю нормативно-правового акта. Вибір зовнішньої форми нормативно-правового акта. Правила структурування нормативно-правових актів. Зміст нормативно-правового акта. Способи і прийоми викладу положень норм права в статтях нормативно-правового акта. Правила оформлення посилань у нормативно-правових актах. Правила внесення змін та доповнень до нормативно-правових актів. Техніка опублікування нормативно-правових актів.

Поняття та види правотворчих помилок. Техніко-юридичні дефекти нормативно-правових актів. Техніко-юридичні правила вирішення правових колізій.

Тема 5.

Законодавча техніка

Поняття законодавчої техніки. Основні принципи законодавчої діяльності: прозорість; відповідальність; цілеспрямованість; послідовність та прогнозованість; пропорційність.

Законодавчий процес і його особливості. Формулювання законодавчої ідеї (законодавчої пропозиції) – визначення цілей та підходів до їх досягнення. Створення законопроєкту – процес написання законопроєкту (трансформація сформульованої законодавчої ідеї в реальний проєкт закону). Стадії законодавчого процесу (нормопроекування).

Підзаконна правотворчість. Пряма правотворчість. Локальна нормотворчість. Діяльність державних органів з прийняття нормативних договорів.

Законодавство: три підходи до його розуміння. Вимоги до законодавства (критерії якості законодавства). Помилки у законотворчості. Експертиза проектів нормативно-правових актів.

Змістовий модуль 2. Техніка правотворчості

Тема 6.

Правила формування змісту та внутрішньої форми нормативно-правових актів

Вимоги до змісту нормативно-правових актів (змістовні правила). Основні способи і прийоми формування змісту нормативно-правових актів. Прийоми формулювання правил поведінки. Заборона Припис. Дозвіл.

Логіка нормативно-правового акта. Встановлення завдань, вибір засобів, діалектичне співвідношення між цілями і засобами, ієрархія цінностей, змінність правил, еластичність норм права. Логіка формування законопроекту та його правових норм. Фактори, що впливають на правотворчу логіку.

Однакове розуміння термінів. Узгодженість різних частин правового документа. Узгодженість різних правових документів. Відсутність протиріч між частинами правового документа. Відсутність протиріч між різними правовими документами. Послідовність розумових операцій, використовуваних при побудові нормативно-правових актів. Переконливість правових документів. Обґрунтування мотивів прийняття нормативно-правового акта (правило мотивації). Відповідність нормативно-правового акта загальним принципам системи законодавства.

Тема 7.

Техніка створення корпоративних нормативно-правових актів

Поняття та ознаки корпоративного права. Рівні корпоративних актів у залежності від їх юридичної сили, нормативно-правові акти: загальних зборів акціонерів, вкладників, персоналу; корпоративних контролюючих органів (наприклад, ради директорів); представницьких органів (наприклад, рад персоналу); колективних виконавчих органів (правління); керівників корпорацій та ін.

Принципи створення корпоративних нормативних актів. Особливості корпоративних актів. Помилки при прийнятті корпоративних актів. Причини дефектності корпоративних нормативно-правових актів: невідповідність законодавству; внутрішня суперечливість корпоративних актів; зовнішня суперечливість, тобто суперечність корпоративних актів між собою; невідповідність змісту корпоративного нормативно-правового акта принципу добросовісності; порушення принципу відповідності положень корпоративних актів інтересам корпорації в цілому.

Тема 8.

Техніка документального вираження змісту НПА

Юридична мова. Формалізація, уніфікація засобів вираження, орієнтована на ясність та однозначність. Комунікативна функція мови НПА.

Структура та письмовий виклад нормативно-правового акта. Форма НПА (*Закон, Указ, Постанова тощо*); назва органу, що ухвалив акт (Верховна Рада, Кабінет Міністрів тощо); назва акта (заголовок); преамбула (за потреби); основна частина – розділи, глави, статті, частини, пункти, підпункти (розбивається в залежності від форми та обсягів НПА); санкції за недотримання норм акта та порядок відповідальності; положення про відміну раніше ухвалених нормативних актів; дата (порядок) набуття чинності НПА; дата ухвалення НПА; підпис особи, що скріпила НПА.

Система лінгвістичних засобів. Синтаксична (вертикальна) структура юридичної мови: слово (юридичний термін), речення (нормативно-правовий припис), складне синтаксичне ціле (асоціація приписів). Функціональна (горизонтальна) структура враховує можливі сфери застосування мови права і визначається поєднанням офіційно-ділового, наукового та публіцистичного стилів мовлення, що використовуються на різних рівнях існування права.

Юридичні помилки та способи їх розпізнавання.

Тема 9.

Юридичне письмо

Понятійно-категоріальний апарат. Види юридичного письма. Стил юридичного письма. Тональність юридичного письма.

Юридичне письмо як самостійний предмет дослідження. Акти “писаного права” (закони, декрети і кодекси) як відправна точка юридичного мислення у всіх країнах романо-германської правової сім’ї. До таких актів сьогодні належать, тоді як у минулому – тексти римського права та інші офіційні чи приватні копії. Компоненти техніки юридичного письма: юридична мова, структура, визначення термінів, логіка викладення правових норм, чіткість, однозначність і грамотність використання формулювань.

Аналітичне юридичне письмо, аргументаційне юридичне письмо (процесуальні документи), правостановлювальне юридичне письмо (правостановлювальні документи). Властивості юридичного письма (документа). Принципи словесної організації нормативних висловлювань. Правила тональності, милозвучності юридичного письма.

Тема 10.

Юридична термінологія

Поняття юридичного терміна та термінології. Вимоги до юридичних термінів. Правила використання юридичних термінів. Правила формулювання юридичних термінів.

Знак, слово і термін. Письмо і тексти як знакові комплекси. Поняття і види термінів, які використовуються в мові і текстах, які мають юридичне забарвлення. Поняття юридичного терміну. Вимоги до юридичних термінів. Уніфікація термінології в праві.

Використання багатозначних слів та іноземної юридичної термінології в юридичному процесі. Застарілі слова (архаїзми) в юридичних текстах і мові. Професіоналізми у праві. Використання шаблонів у мові юриста.

Поняття як категорія юридичної техніки. Юридичні поняття та їх роль у забезпеченні стабільності права. Правове поняття: основні риси і сутність. Класифікація понять. Функції правових понять. Проблеми формулювання, закріплення та використання понять в юридичному процесі. Стабільність понять у праві. Дефініції у праві. Юридичні дефініції: риси і сутність. Значення дефініювання понять.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Назви розділів і тем	Кількість годин										
	денна форма					Заочна форма					
	усього	у тому числі				усього	у тому числі				
		л	п	с	с.р.		л	п	с	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
Змістовий модуль 1. Місце юридичної техніки в системі юридичного знання. Історія, поняття, види і значення юридичної техніки.											
Тема 1. Юридична техніка як сфера наукових знань і навчальна дисципліна	15	2	2			6					11
Тема 2. Історія розвитку юридичної техніки	15	2	2			6					11
Тема 3. Поняття, види і значення юридичної техніки	15	2	2			6					11
Тема 4. Поняття і сутність правотворчості	15	2	2			6	2				11
Тема 5. Законодавча техніка	15	2	4			6					11
Змістовий модуль 2. Техніка правотворчості											
Тема 6. Правила формування змісту та внутрішньої форми нормативно-правових актів	15	2	4			6	2				11
Тема 7. Техніка створення корпоративних нормативно-правових актів	15	2	4			6	2		2		11
Тема 8. Техніка документального вираження змісту НПА	15	4	4			8	2				11
Тема 9. Юридичне письмо	15	2	4			8					11
Тема 10. Юридична термінологія	15	4	2			8					11

Усього годин	150	24	30			66		8		2		110
--------------	-----	----	----	--	--	----	--	---	--	---	--	-----

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Давыдова М. Л. Теоретические и методологические проблемы понятия и состава юридической техники: дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01 / Давыдова Марина Леонидовна. – Волгоград, 2010. – 408 с.
2. Давыдова М. Л. К вопросу о стиле языка права [Электронный ресурс] / М. Л. Давыдова. – Режим доступа : http://konference.siberia-expert.com/publ/doklad_s_obsuzhdeniem_na_sajte/davydova_m_l_k_vopros_u_o_stile_jazyka_prava/2-1-0-70
3. Давыдова М. Л. Юридическая техника : проблемы теории и методологии [монография] : / М. Л. Давыдова. – Волгоград : Изд-во ВолГУ, 2009. – 318 с.
4. Даневич Б. Ф. Про вимоги до ефективного законопроекування та застосування деяких засобів законотворення / Б. Ф. Даневич // Наукові записки НаУКМА. – 2002. – Т. 20. – Част. 2. – С. 297–299.
5. Дзюбенко О. Л. Теоретико-правове розуміння юридичної техніки відомчої нормотворчості / О. Л. Дзюбенко // Юриспруденція : теорія і практика. – № 7. – К., 2009. – С. 2–10.
6. Иеринг Р. Юридическая техника– СПб., 1906 [Электронный ресурс] / Р. Иеринг. – Режим доступа : <http://www.russiun-lawyers.ru/art.shtml>
7. Исаева Л. А. Юридические технологии в деятельности уголовно-исполнительной системы : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 “Теория и история права и государства; история учений о праве и государстве” / Исаева Лилия Айратовна. – Владимир, 2008. – 199 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.lib.ua-ru.net/diss/cont/288101.html>
8. Карташов В. Н. Юридическая техника, тактика, стратегия, технология (к вопросу о соотношении) // Проблемы юридической техники : [сб. ст. / под. ред. В. М. Баранова]. – Н. Новгород, 2001. – Т. 1. – С. 16–23.
9. Кашанина Т. В. Юридическая техника : учебник / Т. В. Кашанина. – 2-е изд., пересмотр. – М. : Норма : ИНФРА-М, 2011. – 496 с.
10. Кельман М. С. Теорія держави і права (схеми, таблиці, поняття) : [навч. посібник] / М. С. Кельман, О. Г. Мурашин, Н. В. Сухицька. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 148 с.
11. Керимов Д. А. Законодательная техника : научно-методическое и учебное пособие / Д. А. Керимов. – М. : Норма-Инфра М, 1998. – 121 с.
12. Керимов Д. А. Культура и техника законотворчества / Д. А. Керимов. – М. : Юрид. лит., 1991. – 160 с.

13. Керимов Д. А. Методология права : предмет, функции, проблемы философии права. 5-е изд. / Д. А. Керимов. – М. : Изд-во СГУ, 2009. – 521 с.
14. Краснослободцева Н. К. Основы техники юридического письма [Электронный ресурс] / Н. К. Краснослободцева – Режим доступа : http://fictionbook.ru/author/nataliya_kuzminichna_krasnoslobodceva/osnoviy_tehniki_yuridicheskogo_pisma/read_online.html?page=0
15. Лисюткин А. Б. Юридическая техника и правовые ошибки / А. Б. Лисюткин // Государство и право. – 2001. – № 11. – С. 22–28.
16. Лызлов Д. Н., Картухин В. Ю. Юридическая техника : [учебное пособие] / Д. Лызлов, В. Картухин. – М. : Ось-89, 2009. – 176 с.
17. Онищук І. І. Види юридичного письма / І. І. Онищук // Проблеми правової реформи та розбудови громадянського суспільства в Україні. – Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2011. – С. 163–166.
18. Онищук І. І. Критерії якості юридичного письма / І. І. Онищук // Стан та перспективи розвитку законодавства України в умовах європейської інтеграції : [матеріали міжвузівської науково-практичної конференції], (15 квітня 2011 р., Івано-Франківський університет права ім. Короля Данила Галицького). – Івано-Франківськ, 2011. – С. 21–25.
19. Онищук І. І. Поняття та особливості техніки юридичного письма в нормативно-правовому акті / І. І. Онищук // Вісник Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича. – Чернівці, 2011. – С. 5–11.
20. Онищук І. І. Проблеми вдосконалення нормативно-правового регулювання вимог до юридичної техніки / І. І. Онищук // Юридична Україна : [науковий журнал]. – К. : Юрінком Інтер, 2011 – № 6 (102). – С. 22–27.
21. Онищук І. І. Стиль юридичного письма / І. І. Онищук // Науково-практична Інтернет-конференція з питань правового регулювання суспільства та проблем теорії держави і права / (Прикарпатський інститут ЛьвДУВС, 29.11.–03.12. 2010 р.) – Івано-Франківськ : ПЮІ ЛьвДУВС, 2010. – С. 7–13.
22. Онищук І. І. Термінологія нормативно-правового акту / І. І. Онищук // Право і Безпека : [науковий журнал Харківського національного університету внутрішніх справ]. – Харків, 2010. – С. 25–29.
23. Онищук І. І. Техніка документального вираження змісту нормативно-правового акту / І. І. Онищук // Університетські наукові записки

- Хмельницького університету управління та права. – Хмельницький, 2011. – С. 63–66.
24. Онищук І. І. Техніка та логіка письмового викладу нормативно-правового акту / І. І. Онищук // Актуальні проблеми нормативно-правового забезпечення діяльності та професійної підготовки працівників правоохоронних органів : [матеріали Міжнародної науково-практичної конференції], (14–15 квітня 2011 р., Прикарпатський юридичний інститут ЛьвДУВС). – Івано-Франківськ, 2011. – С. 198–199.
 25. Онищук І. І. Тональність юридичного письма / І. І. Онищук // Науково-практична Інтернет-конференція з питань правового регулювання суспільства та проблем теорії держави і права / (Прикарпатський інститут ЛьвДУВС, 28.03–01.04. 2011 р.) – Івано-Франківськ : ПЮІ ЛьвДУВС, 2011. – С. 16–20.
 26. Рабинович П. М. Юридическая техника законотворчества в Украине : общие проблемы / П. М. Рабинович // Журнал российского права. – 2000. – № 4. – С. 136–142.
 27. Радько Т. Н., Толстик В. А. Функции права // Хропанюк В. Н. Теория государства и права. Хрестоматия. – М. : Интерстиль, 1998. – 936 с.
 28. Раянов Ф. М. Проблемы теории государства и права (Юриспруденции) : [учебный курс] / Ф. М. Раянов. – М. : Право и государство, 2003. – 304 с.
 29. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : [підручник] / пер. з рос. – Харків : Консум, 2001. – 656 с.
 30. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : [підручник]. – 2-ге видання. – К. : Алерта ; КНТ ; ЦУЛ, 2010. – 520 с.
 31. Словарь терминов по теории государства и права : [учебное пособие] / руков. авт. кол. Н. И. Панов. – Х. : Основа, 1997. – 180 с.
 32. Шутак И. Д. Теория и практика оговорок в праве : система понятий. Терминологический словарь / И. Д. Шутак. – СПб : Санкт-Петербургский университет МВД России; Алетейя, 1999. – 203 с.
 33. Шутак І. Д. Юридична техніка : курс лекцій / І. Д. Шутак. – Івано-Франківськ : Лабораторія академічних досліджень правового регулювання та юридичної техніки. Дрогобич : Коло, 2015. – 228 с.
 34. Шутак І. Д. Юридична техніка: питання доктрини / І. Д. Шутак, І. І. Онищук // Правова доктрина України (у 5 т.). Т. 1: Загальнотеоретична

та історична юриспруденція / за заг. ред. О. В. Петришина. – Х., 2013. – С. 638–691.

12. Інформаційні ресурси Інтернет-ресурси з правової тематики

Адреса веб-сайту	Назва веб-ресурсу
1	2
www.president.gov.ua	Президент України
www.rada.gov.ua	Верховна Рада України
www.kmu.gov.ua	Кабінет Міністрів України
www.ccu.gov.ua	Конституційний Суд України
www.scourt.gov.ua	Верховний Суд України
www.ombudsman.kiev.ua	Уповноважений Верховної Ради України з прав людини
www.rainbow.gov.ua	Рада національної безпеки та оборони України
www.minjust.gov.ua	Міністерство юстиції України
www.vru.gov.ua	Вища рада юстиції України
www.gp.gov.ua	Генеральна прокуратура України
www.cvk.gov.ua	Центральна виборча комісія України
www.uba.kiev.ua	Асоціація правників України
www.pravosud.org.ua	Українське правосуддя
www.nplu.kiev.ua	Національна парламентська бібліотека України
www.uamedia.visti.net/gol	Газета «Голос України»
www.uamedia.visti.net/uk	Газета «Урядовий кур'єр»
www.pravo.biz.ua	Електронна бібліотека з правознавства
www.pravo.org.ua	Центр політико-правових реформ
www.chitalka.info	Електронні підручники он-лайн/ Право
www.uapravo.org	Правовий журнал
www.nau.kiev.ua	Нормативні акти України - законодавство для
www.cmlaw.com.ua	Юридична компанія «Чечель, Малласв та Партнери»
www.pravoved.com.ua	Спеціалізований ресурс для правників
www.lawyer.org.ua	Корпорація «Юриспруденція он-лайн»
www.legality.kiev.ua	Інститут проблем законодавства
www.khpg.org	Харківська правозахисна група
www.vybor.8m.com	Судові проблеми (інформація про судову систему, як поводитися в суді, як написати скаргу до Європей-
www.pension.kiev.ua	Пенсійне забезпечення в Україні
legalpro.hypermart.net	Правовий захист (Рішення Конституційного Суду
www.uapravo.org	UApravo (Сайт корисної правової інформації: є методичні матеріали, закони, юридичні консультації тощо)
www.whoiswho.com.ua	«Хто є хто в Україні?» (Сайт пропонує необхідну контактну інформацію про органи державної влади. На-
www.helsinki.org.ua	Українська Гельсінська спілка з прав людини

www.u21.org.ua
www.accent.kiev.ua
[Юрист ХХІ століття
Політична та економічна інформація про Україну
Судові рішення
Рішення Європейського суду
Інформаційно-пошукова система по законодавству](http://www.sudova-
<u>www.coe.kiev.ua</u>
<u>www.legal.com.ua</u></p></div><div data-bbox=)